CONFESSIONIS CATHOLICÆ,

In qua

DOCTRINA CATHOLICA ET EVANGELICA, QUAM ECCLESIÆ AUGUSTANÆ CONFESSIONI ADDICTÆ PROFITENTUR, EX ROMANO-Catholicorum Scriptorum suffragiis confirmatur,

AUTORE

JOHANNE GERHARDO D.

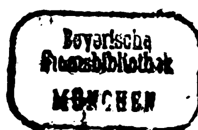
LIBRI II. Specialis Pars Secunda,

Continens Articulos,

VI.	De CLERICIS,
VII.	De MONACHIS,
VIII.	De LAICIS,
IX.	De PURGATORIO,
X.	De BEATITUDINE ET CULTU SANCTORUM,
XI.	De SACRAMENTIS,
XII.	De BAPTISMO,
XIII.	De CONFIRMATIONE,
XIV.	De SACRAMENTO EUCHARISTIÆ,
XV.	De MISSA.

Cum Privilegio Electoris & Ducum Saxoniæ.

JENÆ,
Typis & Sumtibus ERNESTI STEINMANNI,
ANNO M. DC. XXXVI.





Illustrissimo ac Celsissimo Principi ac Domino,

DN. FRIDERICO WILHELMO

Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ ac Montium

Duci, Landgravio Thuringiæ, Marchioni Misniæ, Comiti in Marca & Ravensburg, Domino in Ravenstein &c.

HEROI GLORIOSISSIMO,

Principi ac Domino suo Clementissimo.

Gratiam & Pacem à DEO Patre per Christum Jesum in Spiritu Sancto.



ILLUSTRISSIME ac Celsissime Princeps, Domine clementissime, ante sexennium, & quod excurrit, Dillingæ in publicam lucem prodiit scriptum, sub hoc titulo: *Pacis compositio inter Principes & Ordines Imperii Romani Catholicos, atque Augustanæ Confessioni adhærentes, in Comitiis Augustæ Anno 1555. edita, quam JureConsulti quidam Catholici ex publicis Comitiorum actis & decretis adversus complurium Acatholicorum scriptorum commenta quæstionibus illustrârunt.* Autores hujus scripti vel unicum, vel certè præcipuum hunc sibi videntur præfixum habere scopum, ut demonstrent, beneficio

 Pacifi-

Pacificationis Passaviensis Ecclesias nostras non ampliùs gaudere, sed eâdem excidisse, vel certè Pacificationem illam ita coarctent & restringant, ut oppidò paucis ejus potiundæ ac fruendæ detur copia. Reverâ igitur hoc agunt, ut, sublato Pacificationis hujus Palladio, facultates & corpora omnium nostrûm extremo periculo objiciantur, ac pœnæ in hæreticos jure Pontificio ac Cæsareo constitutæ, nobis irrogentur. Experimentum hujus rei certissimum ex eo capi potest, quòd in capite undecimo quæst. 82. n. 102. & seqq. frivolis quibusdam ratiunculis evincere conantur, *nullos, aut vix ullos hodiè existere, qui Confessioni Augustanæ adhæreant.* Cùm enim Pacificationis Passaviensis beneficium, ut clara litera testatur, non nisi Romano-Catholicis ex una; & Augustanæ Confessioni addictis Statibus ex parte altera sit datum, ex hac hypothesi Dillingensium immotè sequitur, nullos, aut vix ullos hodiè præter Romano-Catholicos in Imperio Romano existere, qui, ut beneficio Pacificationis Passaviensis fruantur, digni censeri debeant. Ecquis ergò dubitet, Jesuitas, quorum consilio & suggestione, si non etiam calamo & scriptione, farrago hæc, quoad Theologica, congesta est, jure meritoque in Decreto Parlamenti Parisiensis Ann. 1594. *publicæ tranquillitatis perturbatores* appellatos? Ecquis inficias eat, verissimè à viro quodam Nobilissimo C. V. D. T. pronunciatum esse, *ignea illa ingenia ab Ignatio Loyola Ordinis sui autore, olim milite, eos hausisse Spiritus, ut non sint priùs conquietura, antequam Imperium Romanum bellorum flammis accensum, in pulverem ac cinerem redigatur, ac novus Phœnix Hispanicæ Monarchiæ ex eo prodeat.* Eccui ampliùs obscurum, quin Præses Parlamenti Parisiensis Jacobus Augustus Thuanus in Elegia, quæ incipit, *Hesperiæ fuscis gens emissaria ab oris &c.* verissimè cecinerit:

Atque

Atque utinam nunquam tibi crus Dux Lojola Secta
Icisset levâ missa sagitta manu!
Nempe tua à bello cunctorum fonte malorum
Secta sata est, bellum hinc nunc & adulta serit.

Expendamus verò ad rationis trutinam argumentorum pondera, quibus infamem hanc thesin, *nullos, aut vix ullos hodiè existere, qui Augustanæ Confessionis adhæreant*, statuminare laborant.

Tria in universum assertioni suæ substernunt fulcra, quibus subrutis tota structura ruinam patietur. Primum deducunt *ex aliorum fidei articulorum introductione*. Alterum, *ex Augustanæ Confessionis variatione*. Tertium, *ex novorum errorum defensione*.

Primum argumentum hoc schemate formatum, introducunt. *Qui Confessioni Augustanæ adhærent, non debent alios fidei substantiales articulos adversus Ecclesiam Romanam docere, præter eos, qui in Confessione expressi sunt. Constat autem, Lutheranos, & antequam Confessionem suam ederent, & postea plures fidei substantiales articulos docuisse & adhuc docere, qui in Augustana Confessione explicati non sunt. Ergò non adhærent Augustanæ Confessioni.* Majorem hujus argumenti morbo ambiguitatis laborare dicimus, *aliorum enim fidei articulorum* nomine vel intelliguntur ejusmodi dogmata, quæ pro fidei articulis à Lutheranis habentur, ac contra Papatum propugnantur, cùm tamen non sint in Augustana Confessione totidem verbis proposita, verbi gratiâ, Scripturam esse perspicuam, esse perfectam, esse unicam omnium controversiarum normam &c. vel intelliguntur ejusmodi dogmata, quæ sunt articulis fidei in Augustana Confessione contraria, per quæ in doctrina Papali damnatur, quod Augustana Confessio in

ea approbat, aut vice versâ, per quæ in doctrina Papali approbatur, quod Augustana Confessio in ea damnat. Si aliorum fidei articulorum nomenclaturam in priore significatione Dillingenses usurparent, multis eos obrueremus absurdis. Neque enim Cæsarea Majestas à Protestantibus hoc requisivit, ut omnes & singulos fidei articulos, tum temporis cum Romana Ecclesia controversos, in Confessione sua proponerent: neque Protestantes in conscribenda & exhibenda Confessione suâ hoc sibi propositum habuerunt; neque unquam professi sunt, à se hoc esse præstitum, sed hoc duntaxat fuit à Cæsare requisitum, & à Protestantibus præstitum, summam doctrinæ, quam in Ecclesiis suarum ditionum propagari curent, brevissimo scripto comprehendere, unde ipsa ἐπιγραφὴ augustæ illius Augustanæ Confessionis sic informata, *Articuli fidei præcipui*; Epilogus verò sic incipit: *Hi sunt præcipui articuli, qui videntur habere controversiam. Quanquam enim de pluribus abusibus dici poterat: tamen, ut fugeremus prolixitatem, præcipua complexi sumus, ex quibus cætera facilè judicari possunt*; & his verbis finitur: *Hos articulos suprascriptos voluimus exhibere juxta edictum Cæsar. Majest. in quibus Confessio nostra extaret, & eorum, qui apud nos docent, doctrinæ summa cerneretur. Si quid in hac Confessione desiderabitur, parati sumus, latiorem informationem, Deo volente, juxta Scripturas exhibere*; quæ verba Solis radiis scripta manifestissimè testatum reddunt, Protestantibus hoc duntaxat animi fuisse, summam doctrinæ in Ecclesiis suarum ditionum publicè sonantis tradere, non autem omnes in universum articulos cum Papali Ecclesia controversos scrupulosè recensere. Vident hoc Dillingenses, unde non in priore, sed in posteriore potiùs significatione *aliorum fidei articulorum* nomenclatu-

ram

tam accipere videntur, videlicet pro eiusmodi dogmatibus, quæ articulis fidei in Augustana Confessione propositis, sunt contraria. Præterquam enim, quòd in tertio demùm argumento *de novis fidei articulis* præter & extra Augustanam Confessionem in Ecclesias nostras introductis agere incipiunt, patescit idipsum ex Minoris confirmatione, in qua magno quidem, sed frustraneo, conatu sibi demonstrandum sumunt, in cæteris libris Ecclesiæ nostræ Symbolicis à nobis in doctrina Papali damnari ea, quæ ab Augustana Confessione in eadem approbantur, ac vice versâ in libris illis Symbolicis ea in doctrina Papali approbari, quæ ab Augustana Confessione in eadem damnentur, & quod inde sequitur, dogmata Augustanæ Confessioni contraria in libris nostris Symbolicis & in Ecclesiis nostris propagari ac propugnari. Hoc si evicerint Dillingenses, haud inviti fatebimur simul evictum, Lutheranos Augustanæ Confessioni non ampliùs adhærere. Videamus igitur, quid tanto dignum ferant hi promissores hiatu, ac quomodo intentatum contradictionis ἔγκλημα probent. Provocant ad articulos Schmalcaldicos, qui in Formula Concordiæ inter Symbolicos Ecclesiarum nostrarum libros referuntur, & ex illis quatuor dogmata in medium producunt, quæ doctrinæ, in Augustana Confessione comprehensæ, diametraliter adversentur. *Anno Christi 1535. inquiunt, ex mandato Principum Protestantium Schmalcaldiæ convenerunt Prædicantes, ubi Lutherus articulos scripsit in Concilio Tridentino, si opus fuerit, proponendos, iisq; non minorem fidem quàm Augustana Confessioni habendam esse testatur Lucas Osiander in Historia Ecclesiastica Ann. 1537. Cent. 16. lib. 2. cap. 3. ipsemet Concordiæ liber ad finem Præfationis. Enumeremus aliquos articulos: Part. 2. art. 1. ita habetur : Quòd Missa*

patu sit maxima & horrenda abominatio, simpliciter & hostiliter è diametro pugnans contra articulum de Redemtione, quæ tamen præ omnibus aliis Pontificiis idololatriis summa & speciosissima fuit. Sed in Augustana Confessione hæc proposita sunt Carolo V. Imperatori, quæ dicto articulo Schmalcaldico adversantur. Falsò accusantur Ecclesiæ nostræ, quòd Missam aboleant. Retinetur enim Missa apud nos, & summâ reverentiâ celebratur. Servantur & usitatæ Ceremoniæ ferè omnes, præterquam quòd Latinis cantionibus admiscentur alicubi Germanicæ, quæ additæ sunt ad docendum populum. Hactenùs Dillingenses hoc modo concludentes: *Quicunque dogma aliquod damnant, quod ab Augustana Confessione approbatur, illi non ampliùs Augustanæ Confessioni adhærent. Lutherani in articulis Schmalcaldensibus Missam damnant, quæ tamen in Augustana Confessione approbatur. Ergò Lutherani non ampliùs Augustanæ Confessioni adhærent.* Mirum verò, Dillingenses tam oculatos esse, ut videant, quod nec Imperator Carolus V. nec Rex Ferdinandus, Heroës Augustissimi, nec reliqui Status Imperii Romano-Catholici tempore Pacificationis Passaviensis viderunt! Illi enim Lutheranos pro γνησίοις Augustanæ Confessionis sociis habuerunt, pacis politicæ fœdus cum ipsis inierunt, nec propter articulos Schmalcaldicos jamtum in publicum editos, ullius ab Augustana Confessione secessionis ipsos reos peregerunt. Mirum omninò, Dillingenses oculis esse tam lynceis ac perspicacibus, ut videant, quòd 42. Theologorum lumina & Numina, quo[illegible]m nomina articulis Schmalcaldicis sunt subjecta, videre [illegible]imè potuerunt! Illis enim nunquam in mentem venit, [illegible]anc subscriptionem approbare ullum dogma, quod Au[illegible]næ Confessioni adversetur. Sic namq; in subscriptione l[illegible]tur: *De mandato Illustrissimorum Principum & Ordinum*

nium

num ac Civitatum Evangelii doctrinam profitentium, relegimus articulos Confessionis exhibitæ Imperatori, in Conventu Augustano & Dei beneficio omnes Concionatores, qui in hoc Smalcaldensi Conventu interfuerunt, consentientes profitentur, se juxta articulos Confessionis & Apologiæ sentire & docere in suis Ecclesiis. Mirum, inquam, Dillingenses tanto valere acumine, ut intelligant, quod tres Electores, viginti Principes, viginti & duo Comites, tres Barones, triginta quinque Rerumpublicarum Senatores, ac tot Electorum, tot Principum, tot Comitum, tot Baronum Consiliarii & Theologi, tot Rerumpul. Syndici, intelligere minimè potuerunt, videl. articulos Schmalcaldicos, cui unà cum Formula Concordiæ subscripserunt, cum Aug. Confessione pugnare. Sic enim in præfatione τῦ ἰνῶλικῦ loquuntur: *Nunquam nobis in mentem venit hoc nostro scripto vel novum aliquod & falsum doctrinæ genus introducere, integumentis commendare, confirmare, vel in minimis etiam à Confessione illa Anno 1530. Augustæ exhibita, discedere &c. Quâ etiam de causa Confessionem illã tum exhibitam, nostræ, quæ his subjicietur, declarationi sive libro Concordiæ inserere voluimus, ut omnes intelligant, quòd in nostris ditionibus, Ecclesiis & Scholis nullam aliam doctrinam ferre constituerimus, quàm quæ Augustæ anno 1530. ab Electoribus, Principibus & Imperii Ordinibus recepta fuit. Hanc Confessionem etiam, Deo nos benè juvante, usq; ad ultimos Spiritus piè ex hac vita ad cœlestem patriam migraturi tenebimus, excelso & intrepido animo, puráq; conscientiâ compariturì coràm tribunali Jesu Christi.* Et postea. *Nos certè hoc Concordiæ negotio nequaquam nova comminisci, aut à veritate doctrinæ cœlestis, quam majores nostri pietatis nomine celeberrimi & agnoverunt & professi sunt, ullo modo discedere voluimus. Eam autem doctrinam intelligimus, quæ ex Propheticis & Apostolicis scriptis extructa, in*

 tribus

tribus veteribus Symbolis, Augustanâ Confessione anno 1530. Imperatori Carolo V. excellentis memoriæ exhibita: deinde Apologia, quæ huic conjuncta fuit Schmalcaldicis articulis, utroq; deniq; Catechismo excellentis viri D. Lutheri comprehensa est. Quare etiam nos ne latum quidem unguem à rebus ipsis & phrasibus, quæ in illa habentur, discedere, sed juvante nos Domini Spiritu, summâ concordiâ constanter in hoc pio consensu perseveraturos esse decrevimus, controversias omnes ad hanc veram normam & declarationem purioris doctrinæ examinaturi. Eant nunc Dillingenses, tot heroës majore nescio audaciâ, an impudentiâ mendacii accusent, Augustanam Confessionem & articulos Schmalcaldicos hostiliter inter se committant, ac ἀποστασίας ab Augustana Confessione Ecclesias nostras porrò accusent. *At*, inquiunt, *Missa in Augustana Confessione approbatur, in Schmalcaldicis articulis damnatur.* Breviter respondeo, scrupulus hic est, non scopulus, apparens contradictio, non vera ἐναντίωσις. Evolvatur ambiguitas vocabuli *Missæ*, & res tota erit expedita. Per Missam Augustana Confessio non intelligit Missaticum sacrificium, sed totam Liturgiam sacram & Ecclesiasticam, quæ continet pias preces, benedictionem, exhortationem, recitationem orationis Dominicæ, ac verborum Institutionis Eucharistiæ, Symbolorum sacrorum dispensationem, gratiarum actionem, quæ publica Sacramenti Eucharistici administratio vocabulo in primitiva Ecclesia jam olim recepto, Missa fuit appellata à formula illa, quâ Catechumeni, qui publicis Conventibus usque ad finem concionis interesse permittebantur, cùm ad Liturgiam seu Eucharistiæ administrationem perventum esset, voce Diaconi exire jubebantur, prolatis hisce verbis: *Catechumeni exeunto. Ite, Missa est.* In hac significatione Missæ vocem ab Augustana Confessione accipi, luculentè apparet

paret ex verbis immediatè ſequentibus, quæ ſic habent: *Eſt igitur ad hoc facienda Miſſa, ut ibi porrigatur Sacramentum his, quibus opus eſt conſolatione. Cùm autem Miſſa ſit talis communicatio Sacramenti, ſervatur apud nos una communis Miſſa ſingulis feriis atq; aliis etiam diebus, ſi qui Sacramento velint uti, ubi porrigitur Sacramentum his, qui petunt.* Schmalcaldici verò articuli Miſſæ nomine intelligunt Miſſaticum ſacrificium propitiatorium, ſive incruentam oblationem pro vivis & mortuis, cujus in Aug. Conf. nec vola, nec veſtigium apparet, imò, quæ ab Auguſt. Conf. æquè, ac à Schmalcaldicis articulis damnatur. Sic enim loquuntur Confeſſores: *Acceſſit opinio, quæ auxit privatas Miſſas in infinitum, videl. quòd Chriſtus ſuâ paſſione ſatisfecerit pro peccato originis, & inſtituerit Miſſam, in qua fieret oblatio pro quotidianis delictis mortalibus & venialibus. Hinc manavit publica opinio, quòd Miſſa ſit opus, tollens peccata vivorum & mortuorum ex opere operato &c. De his opinionibus noſtri admonuerunt, quòd diſſentiant à Scripturis ſanctis & lædant gloriam paſſionis Chriſti.*

Accedamus verò ad alterum exemplum, quo Dillingenſes probare nituntur, in Auguſtana Confeſs. & Schmalcaldicis articulis contradictoria dogmata contineri. *In eadē,* inquiunt, *part. 2. art. Schmalcald. art. 4. de Papatu inter alia hæc habentur: Sancta Chriſtiana ſeu Catholica Eccleſia conſiſtere absq; iſto capite* (Pontifice Rom.) *optimè poteſt, & conſtitiſſet certè rectiùs, ac meliùs cū ea ageretur, niſi Diabolus illud caput in medium projeciſſet & exaltâſſet. Et certum eſt, Papam nullius uſus eſſe in Eccleſia, quia nullum Eccleſiaſticum officium exercet, & neceſſe eſt, Eccleſiam permanere & conſiſtere ſine Papa.* Et infra. *Hæc doctrina præclarè oſtendit, Papam eſſe ipſum verum Antichriſtum, qui ſupra Chriſtum ſeſe extulit & evexit, quandoquidem Chriſtianos*

 non

non vult esse salvos sine sua potestate, quæ tamen nihil est, & à Deo nec ordinata, nec mandata est. Hunc articulũ de Papatu non tantùm Confessionistæ non expresserunt, sed contraria ei dixerunt, ut, quando ad Concilium à Rom. Pontifice congregandum, appellârunt in præfat. ad Carolum V. quando in fine articulorũ fidei dixerunt, in ea doctrina seu Confessione tuâ nihil interesse, quod discrepet à Scripturis, vel ab Ecclesia Catholica, vel ab Ecclesia Romana, quatenùs ex Scripturis nota est. Et art. 7. abusuum de potest. Eccl. Tantùm petunt Confessionistæ, ut Episcopi injusta onera remittant, quæ nova sunt, & præter consuetudinem Ecclesiæ recepta. Fortassè initio quædam Constitutiones factæ habuerunt probabiles causas, quæ tamen posterioribus temporib. non congruunt, apparet etiam, quasdam errore receptas esse. Quare Pontificiæ clementiæ esset, illas nunc mitigare, quia talis mutatio non labefacit Ecclesiæ unitatem. Nonne talibus verbis Rom. Pontificis potestatem in Ecclesiam Catholicam coram Cæsare profitebantur? Sed nec hîc quidpiam occurrit, quod veram & realem contradictionem involvat. Schmalcaldici articuli Papam vocant Antichristum, hoc non pugnat cùm Augustana Confessione, cùm etiam ante exhibitam Confessionem Lutherus non semel in publicis scriptis Papam Antichristum salutârit tom. 1. Germ. Jen. f. 58. 178. 351. 414. 517. tom. 2. f. 60. 133. &c. Et ut cætera omnia sicco pede prætereeam, ann. 1521. articulos viginti sex congessit, in quibus *Dominus noster Jesus Christus & Papa Romanus dissideant.* Huic doctrinæ Lutheri tantùm abest, ut Confessio quidpiam contrarium proposuerit, ut eandem potiùs haud obscurè confirmet. Quamvis enim totidem literis & syllabis Rom. Pont. in Conf. Aug. non vocetur Antichristus, tamen notæ à Spiritu S. ad descriptionem Antichristi in sacris literis adhibitæ, ab Augustana Conf. Pontifici Romano tribuuntur, videl. *quòd traditionibus,*

ditionibus, superstitionibus & constitutionibus suis lædat gloriam Christi, abneget justitiam fidei, traditiones suas præferat mandatis Dei, misceat potestatem gladii & Spiritus, quòd conatus fuerit contra omne jus transferre regna mundi & Imperatoribus Imperium adimere; quòd novos cultus instituat, conjugio hominibus interdicat, discrimen ciborum sub opinione meriti Ecclesiæ obtrudat, quæ omnia Antichristo in Scripturis tribui in Solis mensâ positũ. Quinimò Apologia Confessionis art. de Eccles. p. 194. exertis verbis asserit, *de regno Pontificis Danielem capite undecimo fuisse vaticinatum*, quo in loco de Antichristi regno Prophetam loqui in propatulo est. Et paulò pòst Apologia sic loquitur p. 241. *Propria est hæc lex de perpetuo cœlibatu hujus novæ Pontificiæ dominationis, neque id abs re. Daniel enim tribuit hanc notam regno Antichristi, videlicet contemtum mulierum.* Item p. 262. *Ad hæc accessit horribilis profanatio Missarum, & alii multi impii cultus in templis. Hæc est desolatio, quam Daniel describit. Ita hæret in regno Pontificio cultus Baaliticus, hoc est, abusus Missæ, quam applicant, ut per eam mereantur injustis remissionem culpæ & pœnæ. Et videtur hic Baaliticus cultus unà cum regno Pontificio duraturus esse, donec Christus veniet ad judicandum, & gloriâ adventus sui perdet regnum Antichristi.* Num potuissent Confessores clariùs mentem suam de regno Papali, quòd sit regnum Antichristi, exponere? Pontificem non esse Ecclesiæ caput, nec potestatem ejus esse à Deo mandatam vel ordinatam, asserunt articuli Schmalcaldici. Assertioni isti minimè adversatur, quòd Confessores in præfat. Confessionis *ad Concilium à Papa congregandum* appellant. Neque enim Pontifici hanc Concilii convocandi potestatem jure competere asserunt, sed à Cæsarea Majestate Pontifici de facto hoc permitti, ut Concilium convocet, neque enim ex sua mente ibi loquuntur, sed Cæ-

sareæ Majestatis verba μιμητικῶς recitant. Quando in fine articulorum fidei dicunt, *in doctrina seu Confessione suâ nihil inesse, quòd discrepet à Scripturis, vel ab Ecclesia Catholica, vel ab Ecclesia Romana, quatenùs ex Scriptoribus nota est,* eo ipso minimè negant, Papam Romanum esse Antichristum, cùm ab Apostolo edocti sint, *Antichristum sessurum in templo Dei* 2. Thess. 2. v. 4. hoc est, dominium in Ecclesiam sibi arrogaturum, nec tribuunt ei Monarchicam aliquam in Ecclesiam universam potestatem, quippe quam in Ecclesia Romana, Apostolicis temporibus vicina, minimè obtinuit; nec volunt de confessione sua judicium fieri debere ex doctrina & praxi hodiernæ Ecclesiæ Romanæ, sed antiquæ & primævæ illius, quæ Christi & Apostolorum temporibus vicina fuit, unde disertè addunt, *quatenùs ex Scriptoribus nota est.* Dillingenses hîc legunt, *quatenùs ex Scripturis nota est*, quæ lectio, nisi sit sphalma quoddam Typographicum, adhuc clariùs nostram confirmat responsionem. Quando *Pontificiæ clementiæ esse* dicunt, *constitutiones quasdam mitigare*, itidem non tribuunt Pontifici summam & αὐτοκρατορικὴν in Ecclesia potestatem, sed eidem potiùs derogant, dum Tyrannidem & inclementiam ei propterea objiciunt, quòd pro constitutiunculis humanis libertatem Ecclesiæ labefactantibus, tanquam pro aris & focis, imò magis pro focis, quàm pro aris pugnet, nec ullam moderationem vel mitigationem infirmorum habitâ ratione adhibeat. Loquuntur etiam Confessores ex hypothesi, si vel maximè potestas quædam jurisdictionis introducendi ejuscemodi constitutiones in Ecclesiam Pontifici competeret, quam Romano-Catholici ei tribuunt, tamen clementiam in mitigandis illis constitutionibus adhibere deberet, neque cum Scribis & Pharisæis *onera gravia & importabilia alligare*

& im

& in humeros hominum ea imponere, atque interim ne digito quidem ea movere Matth. 23. v. 4. Reliqua duo exempla, quibus in Augustana Confessione & articulis Schmalcaldicis contradictoria contineri probare satagunt, facilem habent explicationem. *Augustana Confessio*, inquiunt, *concedit dari, liberum arbitrium, sic enim loquitur artic. 18. De libero arbitrio docent, quòd humana voluntas habeat aliquam libertatem ad efficiendam civilem justitiam & diligendas res rationi subjectas. Sed non habet vim sine Spiritu Sancto efficiendæ justitiæ Dei, seu justitiæ spiritualis, quia animalis homo non percipit ea, quæ sunt Spiritus Dei, sed hæc fit in cordibus, cùm per verbum Spiritus Sanctus concipitur. Ad quæ verba Caroli Cæsaris & Catholicorum Principum responsio talis fuit. In articulo 18. confitentur liberi arbitrii virtutem, quòd habeat libertatem ad efficiendam justitiam civilem, sed non habeat vim sine Spiritu Sancto efficiendæ justitiæ Dei, quæ Confessio acceptatur & approbatur. Contrà verò in part. 3. artic. Schmalcald. artic. 1. damnatur dogma Catholicorum Doctorum, hominem habere liberum arbitrium faciendi bonum & malum. Jam antè enim docuerat Lutherus de libero arbitrio assert. artic. 36. tom. 1. Witeb. fol. 117. col. 2. Liberum arbitrium post peccatum res est de solo titulo, & dum facit, quod in se est, peccat mortaliter. Infelix liberum arbitrium. Justus in bono opere peccat mortaliter. Et similia plura postea subjungit. Idemq; Lutherus in libro, quem contra Erasmum scripsit, de servo arbitrio, contendit, hominem propter scientiam & voluntatem Dei tam bonum, quàm malum agere ex absoluta necessitate. Inter alia eod. tom. 1 fol. 469. col. 1. ait: In rebus, quæ pertinent ad salutem, vel damnationem non habet homo liberum arbitrium, sed captivus, subjectus & servus est vel voluntatis Dei, vel voluntatis Satanæ.* Sed & hæc apparens contradictio distinctionis fœdere conciliari potest.

Augu-

Augustana Confessio concedit dari liberum arbitrium, videlicet in rebus naturalibus, politicis & œconomicis, in rebus humanæ rationi subjectis & ad inferiorem sphæram pertinentibus, in regenda externa disciplina & cavendis peccatis atrocioribus externis, sicut disertè additur, *humana voluntas habet aliquam libertatem ad efficiendam civilem justitiam & deligendas res rationi subjectas*. Articuli Schmalcaldici negant, dari liberum arbitrium, videlicet in rebus spiritualibus, in rebus supra humanæ rationis captum & vires hominis naturales positis, in interiori conversione & cordis mutatione efficienda, in rebus ad superiorem sphæram pertinentibus, sicut disertè additur in loco ex Luthero adducto. *In rebus, quæ pertinent ad salutem vel damnationem, non habet homo liberum arbitrium*. Sic ergò, quod verissimè a Rabinis pronunciatum, *nullam inveniri in Scripturis objectionem, ubi non sit medicamentum in latere ejus*, etiam ad Augustanam Confessionem suo modo applicari potest. Quo sensu *justus in bono opere* dicatur *mortaliter peccare*, & quid de libro Lutheri *de servo arbitrio* statuendum sit, alibi explicatur, hîc evidens ex Luthero adducemus testimonium, quòd in rebus externis & politicis humanæ voluntati libertatem minimè denegaverit. Sic enim scribit tom. 4. Jenens. Germ. fol. 345. *Habet homo ex propriis viribus liberam voluntatem faciendi opera externa, vel omittendi, impellitur enim minis legis, potest ergò politicè bonus esse ex viribus propriis, divinitùs ei concessis, quam Paulus justitiam carnis appellavit.*

Ultimum, quod Dillingenses afferunt contradictionis exemplum est dogma de transsubstantiatione. *In parte 3.* inquiunt, *artic. Schmalcald. artic. 6. ita subnectitur: De transsubstantiatione subtilitatem Sophisticam nihil curamus, quâ fingunt,*

panem

panem & vinum relinquere & amittere naturalem suam substantiam, & tantùm formam & colorem panis, & non verum panem remanere. Optimè enim cum Sacra Scriptura congruit, quòd panis adsit & maneat, sicut Paulus ipse nominat. Panis, quem frangimus. Et, ita edat de pane. Sed oppositam huic & planè Catholicam doctrinam de Sacrosancta Eucharistia expresserunt coram Cæsare Carolo articulo 10. Confessionis. Transsubstantiationem in articulis Schmalcaldicis improbari concedimus, eandem verò in Augustana Confessione approbari negamus, imò pernegamus. Nec potest contrarium probari vel ex voce *speciei* articulo 10. Confessionis usurpata, vel ex *approbatione hujus articuli* à Carolo Cæsare & Principibus facta. Voce enim *speciei* Confessores designant visibilia & in externum oculorum sensum incurrentia Symbola, ac proinde speciem non substantiâ vacuam, sed solidam & cum speciei veritate conjunctam, in qua significatione hæc vocula usurpatur non solùm à Patribus, (Ambrosius de iis, qui mysteriis initiantur cap. 9. Theodoret. Dial. 2. ubi τὴν φύσιν καὶ τὸ εἶδος conjungit) sed etiam in ipsa Scriptura Luc. 3. v. 22. ac in eadem significatione Confessionem nomen speciei accipere patet ex Confessionis Apologiâ, in qua dicitur, *corpus & sanguinem Christi exhiberi cum his rebus, quæ videntur.* Adprobatio hujus articuli non fuit absolutè & simpliciter facta, sed respectu doctrinæ de vera, reali & substantiali corporis & sanguinis Christi in Sacra Cœna præsentia. Pontificii enim in sua Confutatione hortati sunt nostros, *ut transsubstantiationem crederent*, quod superfluum fuisset, si in verbis Confessionis eam contineri judicâssent: ac Cochlæus accusat Philippum, *quòd in Apologia dicat, panem mutari, & tamen neget transsubstantiationem.* Quæ de Augustanæ Confessionis variatione & novi

 arti-

articuli de omnipræsentia Christi hominis introductione Dillingenses subjungunt, ad ea in *Pupilla Saxonica, ejusdemq́ Apologia* solidè & fundamentaliter est responsum, ideò actum agere supervacaneum judicamus. Possemus autem ἀντεγκλήματος loco Pontificiis hoc opponere, *Concilii Tridentini autoritate sublatâ, omnium aliorum Conciliorum decreta & totam fidem Christianam in dubium revocari posse, ac ab infallibilitate hujus Concilii omnium dogmatum firmitatem pendere* Bellarminus audacissimo ore asserit lib. 1. de Sacram. cap. 25. §. ultimo, Itemque, *Omnes Catholicos sua ingenia atque judicia sponte ei submittere* lib. 3. de Justificat. cap. 3. *omnes libenter ei obædire* lib. 4. de amiss. grat. & statu peccati cap. 15. *illud, ut Magistram, in omnibus sequi* lib. 1. de Justificat. cap. 12. *ejus vocem Ecclesiæ Catholicæ vocem salutare* lib. 5. de grat. & lib. arbitr. cap. 13. *qui ei non obædiunt, inter Catholicos non numerari* lib. 4. de amiss. gratiæ & statu peccati cap. 15. Res tamen ipsa ostendit, & in hoc Confessionis Catholicæ opusculo sexcentis exemplis demonstratur, multos Romano-Catholicos tum ante, tum post Concilium Tridentinum in scriptis suis propugnare ejusmodi dogmata, quæ in Concilio Tridentino damnantur, & vicissim ejusmodi dogmata repudiare, quæ in Concilio Tridentino propugnantur. Num propterea concedent, se Pacificationis Passaviensis beneficio excidisse? non arbitror. Desinant ergò nobis hoc objicere, quòd in se nolint admittere; ac quo jure contra se nosmet uti nolunt, eo nec ipsi contra nos utantur.

Tuæ verò Illustrissimæ Celsitudini, Princeps Illustrissime, Domine clementissime, hanc secundam libri secundi specialis Confessionis Catholicæ partem humiliter consecrare, ac nomini tuo celsissimo inscribere volui, imò debui,

tum,

tum, ut nomine Academiæ hujus noſtræ (cujus Patronum & Evergetam benigniſsimum Illuſtr. V. Celſ. agit, & in qua per annos viginti publicè doceo) Illuſtriſsimæ Veſtræ Celſ. ſubjectiſsimas gratias agerem, quòd non ita pridem unà cum fratre conjunctiſsimo, Illuſtriſsimo ac Celſiſsimo Principe ac Domino, Domino *Johanne Philippo* Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ ac Montium Duce &c. Domino meo clementiſsimo, Baronatum Rembdenſem & prædium Apoldenſe fundationi Academiæ aſsignare, ac proventus utriuſque annuos unà cum dominio & jure proprietatis eidem benigniſsimè conferre haud fuerit dedignata, quod ſingulare & inſigne beneficium grata poſteritas ad decretorium uſque ſeculi hujus diem æternis celebrabit laudum præconiis, ac ſummus rerum arbiter temporalibus & æternis remunerabitur præmiis: tum ut Illuſtriſsimæ Veſtræ Celſ. de felicitate, quæ Dei munere in hac vita ipſi obtigit, ac de præclaris animi & corporis dotibus, quas divina benignitas largâ manu in eam contulit, gratularer, ac virtutes, quibus pollet heroicis & eximiis, aliorum notitiæ magis magisque inſinuarem. Parentem Illuſtriſs. V. Celſit. ſortita eſt Sereniſsimum, Illuſtriſsimum ac Celſiſsimum Principem ac Dominum, Dn. *Fridericum VVilhelmum* Saxoniæ Ducem, Landgravium Thuringiæ, Marchionem Miſniæ, Electoratus Saxonici per annos aliquot Adminiſtratorem eminentiſsimum, quem ſi quis veræ pietatis, antiquæ Saxonicæ virtutis & fidei, adeoque boni & laudati Principis exemplar, dum viveret, fuiſſe dixerit, nihil quidquam, quod non omnium rectè ſentientium ſuffragio munitum ſit, in medium protulerit. Præclarus & eximius Theologus D. Polycarpus Liſerus, teſtis αὐτόπτης, in Epiſt. dedicat. Harmoniæ Evangelicæ Chemnicianæ præfixa, ejusmodi de eo fert elogium:

gium: *Vel ipse livor*, inquit, *negare non potest, quòd per Celsit. T. fidem & industriam, jam expurgatum est rursus, quidquid ἑτεροδιδασκαλίας per fraudulentas machinationes malorum quorundam hominum in Ecclesiam Christi, in hisce regionibus invehi cæptum fuerat: quòd item, Te Duce, redux facta sit vera pietas cum puriore animorum pabulo, ex sacris Israëlis fontibus irrigato: quòd præterea per Te solicitè curatum sit, ut loca Judicii occuparent viri non tantùm justitiæ & Doctrinæ, sed etiam pietatis & veræ religionis laude celebres: quòd denique per Te omnes Scholæ inferiores & superiores jam reflorescant, literarum, humanitatis & pietatis studia passim magno cum juventutis fructu vigeant: sicq; studiosè caveatur, ne imminens barbaries totam terram occupet & pessundet. Quid multis opus? Es, Tu Princeps optime, Princeps pientissime, tam subditis tuis, quàm exteris, qui ad umbram tuam confugiunt, & sub ea animarum pabulum quærunt, arbor generosa & fructuosa, quæ hoc omnibus præstare cupit, ut & animo & corpori & fortunis ipsorum bene esse possit.* Hæc ille. Rarum profectò & illustre elogium, cujus æquè ac nominis & stemmatis paterni genuinus heres es, Princeps Illustrissime, cùm paternis vestigiis pressè insistas, sinceræ religioni ex toto corde addictus, pietatis non in labiis natæ, sed in cordis intimo sessitantis studio totus consecratus, ac virtutibus Principum decentibus, ac tam paci, quàm bello convenientibus abundantissimè constipatus. Candorem apertum amas, hypocrisin ac fraudes detestaris. Justitiæ es amator, iniquitatis osor: à subditis amari potiùs quæris, quàm timeri. Literatos quosvis & inter illos cumprimis Ecclesiæ Doctores Parentis nunquam satis laudati, nunquam satis laudandi, exemplo singulari favore & clementiâ complecteris, inter quos cùm & ego, infima licèt, obtineam subsellia, persuasi mihi, fore, ut Illustriss. V.

Celsit.

Celſit. hanc chartacei muneris oblationem ex ſubjectiſsimè grato animo profectam, ſereniore fronte ſuſcipiat, & quâ clementiâ me complexa fuit hactenùs, etiam inpoſterùm complecti benigniſsimè pergat. Meo qualicunque loco non deſinam, beneficia & toti Academiæ, & mihi ejusdem qualicunque membro præſtita, grato ore & corde deprædicare, ac pro temporali & æterna Illuſtriſsimæ Veſtræ Celſ. ſalute ſeriis & calidis votis Deum per omne adhuc reliquum vitæ tempus ſolicitare. Dabam Jenæ Cal. Februarii Ann. 636.

Illuſtr. Veſtram Celſ.

ſubjectiſsimè colens.

Johan. Gerhard, D.

AD AUTOREM
Votiva Acclamatio.

Papa revelatus, proprio & gladio jugulatus.


Hristi ante adventum peccati hominem, *AntiChristum*,
Esse revelandum, Pagina Sacra docet.
Christi adventus erit propè, cùm satis *AntiChristum*
Esse revelatum, secla diesque probent.
Hussius è primis, & *Keisersbergius* olim
Monstrum illud Mundi prostituêre plagis.
Succefsit, Domino, *Megalander*, dante, *Lutherus*,
Succefsit stellis Solis imago vagis.
Dogmata subvertit forti is Papalia zelo,
Fraudes detexit totus & omnigenas.
Vis complementum? cedunt hæc puncta *Gerbardo*,
Per quem post mortem, credo, *Lutherus* ovat.
Namque Ille errores Papalis Dogmatis omnes
Diluit, & fecit cuique patere dolos.
Quodque novum est, mentem Doctorum & verba retorsit;
Sic proprio intereunt Hæretici gladio.
En! *Confefsio* adest, *Confefsio Magna*, refertis
E Papistarum quæ cumulata Libris.
Viderunt similem non secula cuncta laborem,
Nec stragem passus Papa fuit similem.
Hoc erat in Fatis, quod cœperat *Hussius* olim,
Quodque *Lutherus* opus cœperat ætherium;
Quodque alii dubio cœperunt Marte, *Gerbardi*
Surgeret huic Marte ac Arte suprema manus.

Hoc

Hoc erat in Fatis, tenebris ut denique pulsis,
Fulgeret Verbi lux, Fideique decus.
Euge *Gerbarde!* doces veluti, sic perge docere,
Atque auge veræ Relligionis opes!
Euge *Gerbarde!* viges veluti, sic perge vigere,
Et *Christo*, Domino vive vigeque Tuo!
Et vives, si vita ullis est addita Libris,
Hi Tecum vivent secula mille Libri.

I.

JOHANNES GERHARDUS.

ἀναγ. omissis aspirat.

Das, non erras, Vige!

SEnsum divini *das* Verbi, & pandis abyssos
Imas Scripturæ, Magne *Gerbarde*, Sacræ.
Succum divini *das* Verbi, & dogmata promis,
Non erras, dio Flamine jutus agis.
Mente animoque *vige!* Verbi dare perge Juventæ
Et sensum & succum; mente animoque *vige!*

II.

JOHANNES GERHARDUS.

omissis aspirat.

Anne rigore sudas?

A*Nne rigore* pio *sudas*, Divine *Gerbarde?*
Næ sudas; Tua sic enthea scripta docent.
Perge rigore pio sudare, *Gerbarde;* rigorem
Ecce! beat dio Jova vigore pium.

Observantiæ & gratulationis ergò
f.

M. Johannes Zeisoldus, in Inclyta Salana
Phys. Professor Publ. Cal. Octobr. 635.

SCHE-

SCHEMATISMUS

PARTIS II. LIBRI II. SPECIALIS.

ARTICULUS VI.

DE CLERICIS.

Thesis.

6. 1. Cor.

ARTICULUS VII.

DE MONACHIS.

obedien-

ARTICULUS VIII.

DE LAICIS.

DE PURGATORIO.

Decimò.

20. Zach.13.v.8. Ducam tertiam partem per ignem & uram eos, sicut uritur argentum & probabo eos, sicut probatur aurum. 485.

21. Mal.3.v.2. Ipse erit quasi ignis conflans & emundans argentum & purgabit filios Levi. ead.

22. Mal.4.v.1. Ecce dies veniet succensa quasi caminus, & erunt omnes superbi & omnes sapientes impietatem stipula. 487.

23. Tob.4.v.18. Panem tuum & vinũ tuum super sepulturam justi constitue. ead.

24. Sir.7.v.37. Mortuo non prohibeas gratiam. 488.

25. 2. Macc.12.v.45. Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis orare, ut à peccatis solvantur. ead.

2. ex N.T.1. Matth.3.v.11. Qui post me venturus est, ipse vos baptizabit Spiritu & igne. 489.

2. Matth.5.v.22. Qui irascitur fratri suo, reus erit judicio. 492.

3. Matth. 5. vers. 25. Non exibis inde, donec solveris novissimum quadrantem. 494.

4. Matth. 12. v. 31. Qui dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. 498.

5. Matth.12.v.36. Dico vobis, de omni verbo otioso, quòd locuti fuerint, homines, rationem reddent in die judicii. 501.

6. Luc.12.v.47. Servus, qui non cognovit voluntatem Domini sui &c. ead.

7. Luc. 16. v. 9. Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis. 502.

8. Luc.16.v.23. Mitte Lazarum, ut refrigerat linguam meam. 503.

9. Luc. 23. vers. 42. Domine, memento mei, cùm veneris in regnum tuum. 504.

10. Act.2 v.24. Deus suscitavit Christum solutis doloribus inferni. ead.

11. Rom.12.v.13. Necessitatibus sanctorum communicantes. 505.

12. 1.Cor.3.v.14. Salvus erit, sic tamen quasi per ignem. 506.

13. 1.Cor.15.v.29. Quid faciunt, qui baptizantur pro mortuis. 511.

14. Phil. 2. v.10. In nomine Jesu flectatur omne genu cœlestium, terrestrium & infernorum. 514.

15. 2.Tim 1.v.16. Det illi Dominus invenire misericordiam à Domino in die illa. ead.

16. 1. Petr. 3. v. 19. In quo & his, qui in carcere erant, Spiritu veniens prædicavit, qui increduli fuerant aliquando. 515.

17. Hebr. 10. v. 25. Voluntariò peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis non relinquitur hostia pro peccato. 516.

18. 1. Joh. 5. v. 16. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico, ut roget quis. 517.

19. Apoc.5.v.3. & 13. creatura sub terra dant Deo benedictionem. 518.

20. Apoc.6. v. 9. Sub altari vidi animas Martyrum. 519.

21. Apoc.15.v.2. Vidi tanquam mare vitreum, mixtum igni. 520.

3. ex Patribus. 521.

4. ex rationibus. 1. ab orationibus pro defunctis. 524.

2. à reliquiis peccati originalis. 529.

3. à reliquiis peccatorum venialium. ead.

4 à d

ARTICULUS X.

DE BEATITUDINE ET CULTU SANCTORUM.

Anti-

20. Honor

10. reli-

3 locum

 colle-

2. Dies

ARTICULUS XI.

DE SACRAMENTIS.

ARTICULUS XII.

DE BAPTISMO.

Tertiò,

4. Fi-

ARTICULUS XIII.

DE CONFIRMATIONE.

Argum.

ARTICULUS XIV.

DE SACRAMENTO EUCHARISTIÆ.

4. Sa-

Eccle-

ARTICULUS XV.

DE MISSA.

in

5. quòd

3. quòd statuat Christum impanatum. ead.
4. quòd in quæstione de utraq; specie sibi non constiterit. ead.
5. quòd docuerit, ad dignam Eucharistiæ preparationem non requiri pœnitentiam & propositum non peccandi. 1284.
6. quòd scripserit, optimam dispositionem esse eam, quâ quis pessimè est dispositus. ead.
7. Bucero tribuunt, quòd primus fuerit autor illius sententiæ, Sacramentum Eucharistiæ non esse rem permanentem, sed actionem transeuntem. ead.
3. Opiniones absurdæ & erroneæ. 1285.
1. Sacramentum hoc Eucharistiam dici, quia est bona gratia. ead.
2. Esse accidentia panis, quæ manducantur & comminuuntur perdentes. ead.
3. Panem consecratum ab omnipotente Deo fieri rationabilem. ead.
4. Si canis vel porcus deglutiret hostiam consecratam integram, corpus Domini simul trajiceretur in ventrem canis vel porci. ead.
5. corpus Christi evomi, quando species Sacramentales evomuntur. ead.
6. Papam dispensare posse, ut in solo vino fiat consecratio. ead.
7. Sacerdotem, quia potest ex pane corpus Christi facere, posse etiam ex perdicib. facere pisces. ead.
8. Laicos ideò debere esse contentos unâ specie, quia dentes equi donati non sint inspiciendi. 1286.
9. jumentum adorasse Sacramentum Eucharistiæ. ead.
10. Adorationem etiam pertinere ad Symbola externa panis, quatenus apprehenduntur, ut quid unum cum ipso Christo, quem continent. ead.
11. proprium actum Sacerdotii Christi consistere in perpetua oblatione corporis & sanguinis in Eucharistia. ead.
12. Sacrificium Christi in cruce oblatum non fuisse secundùm ordinem Melchisedeci, sed secundùm ordinem Aaronis. ead.
13. Sacrificium crucis non justificasse efficienter. ead.
14. Sacrificium crucis non continuò habuisse suum effectum. 1287.
15. Oblationem in cruce factam non esse Christi æternum Sacerdotium. ead.
16. Diabolum credidisse, transsubstantiationem esse possibilem, quando ad Christum dixit. Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. 1287.
17. Christum in dispensatione Eucharistiæ ideò ad Apostolos dixisse, Bibite ex eo omnes, ut intelligeret primus, non totum sibi exhauriendum esse, sed tantum relinquendum, quod omnib. sufficeret. ead.
18. Magis lucrari, qui, ut Ecclesiæ obediat, communicat sub una, quàm qui sub duabus, sine illo ingenti obedientiæ fructu. ead.
20. Per rationem transsubstantiationis creaturam pistoris in Deum creatorem transmutari & adorari pro Deo. ead.
21. Virginem Mariam cedere Hierarchis in commissi ministerii executione. ead.
22. Purgationis modum per sumtionem Eucharistiæ esse probandum. 1288.
23. Ordinem memorandorum in Missa per sex casus Grammaticalis declinationis exprimi. ead.

24. Chri-

24. *Christum bis instituisse Eucharistiam, primùm Hierosolymis ante suam passionem sub utraq; specie, deinde Emaus sub una specie.* ead.

25. *Benedictionem, gratiarum actionem & consecrationem idem esse.* 1289.

26. *Fractionem hostiæ consecratæ in tres partes in administratione Eucharistiæ esse necessariam.* 1290.

27. *Fractionis causam esse repræsentationem passionis Christi.* 1291.

27. *Eucharistiam communicantibus in manus dare nefas esse.* ead.

29. *Ecclesiam à Patribus doctam intellexisse, utramq; speciem convenire Sacerdotibus, Laicos solo pane contentos esse posse.* 1292.

30. *Verbi substantivi ingenium & Naturam esse, ut quoties res diversarum Naturarum, quæ Latinis dicuntur disparata, unit & copulat, ibi necessariò ad figuram & tropum recurrendum sit.* ead.

31. *Non apparere ex Evangelio constitutum aliquid ad intelligendum verba Eucharistiæ propriè.* ead.

32. *Missam boni Sacerdotis, orantis etiam in persona Ecclesiæ, ut ejus instrumentum, plus valere, quàm mali ad impetrandam gratiam.* 1293.

33. *Negato sacrificio Missatico, consequens esse, quòd vetus Sacerdotium & proinde lex nondum desierit.* 1293.

34. *Norvegis usum alterius liquoris pro vino ab Innocentio III. rectè concessum fuisse.* ead.

35. *Sacramento corporis Christi sumto à Sacerdote & quolibet alio, ore clauso, in cœlum corpus Christi rapi.* 1294.

36. *Ad vitandum scandalum in certo casu posse dari hostiam non consecratam.* ead.

37. *Abusum hostiæ consecratæ ad Magiam quidam Sacerdotes approbarunt.* ead.

38. *Tabernaculum, in quo Eucharistia fuit reposita, valere ad expulsionem Dæmonis.* 1295.

39. *Oculum Christi non videre suum corpus, quatenus est in Eucharistia, propterea quod est inextensum.* ead.

40. *Calicem Eucharisticum esse certis ritibus consecrandum.* ead.

41. *In celebratione Eucharistiæ peculiaribus vestibus Sacerdotes induendos esse.* 1296.

42. *Christum ipsum in Eucharistia suum corpus manducasse & sanguinem suum bibisse.* 1297.

43. *Per hostiam consecratam explorari posse, ad quem pertineant regna.* ead.

44. *Nullam fœminam præsumere debere, ut accedat ad altare, aut intra cancellos stet vel sedeat.* ead.

45. *Præcipuam divini cultus & pietatis partem sitam esse in audiendis Missis.*

DEO, qui est prima veritas, gloria.

